

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΕΝΤΑΕΤΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΕΩΣ

Του κ. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Π. ΚΑΡΑΓΙΩΡΓΑ
Υφηγητού τῆς Α.Σ.Ο. & Ε.Ε.

Σκοπὸς τοῦ ἄρθρου αὐτοῦ εἶναι ἡ ἀναλυτικὴ παρουσίαση τοῦ ρόλου ποὺ ἀναθέτει τὸ νέο πενταετὲς πρόγραμμα στὸ κράτος σὰν φορέως τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Μία τέτοια παρουσίαση ἐλπίζεται δι-
θὰ διευκολύνει τὴν κατανόηση τῶν ὀργανωτικῶν πλαισίων, ποὺ τὸ
νέο πρόγραμμα θεωρεῖ ἀναγκαῖα γιὰ τὴν ἐλληνικὴ οἰκονομία πρὸς
πραγματοποίηση τῶν στόχων του. Ἐλπίζεται ἐπίσης δι-
σίαση αὐτὴ θὰ καταστήσει εὐχερέστερη τὴ διεξαγωγὴ κριτικῆς
ἀναλύσεως πάνω στὸ θέμα αὐτό.

Τὰ ὀργανωτικὰ πλαίσια τῆς οἰκονομίας

Ἀναφορικὰ μὲ τὸ ρόλο τοῦ κράτους, τὸ νέο πρόγραμμα διαχωρίζει μεταξύ
κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν στόχων ἀναπτύξεως. Τὴν πραγματοποίηση τῶν
κοινωνικῶν στόχων τὸ πρόγραμμα βασίζει ἀποκλειστικὰ σχεδὸν στὴ δραστη-
ριότητα τοῦ δημοσίου. Κι' ἐπειδὴ ἡ ἔμφαση στοὺς κοινωνικοὺς στόχους εἶναι
ἐμφανῆς στὸ πρόγραμμα, τοῦτο προτείνει σοβαρὰ θεσμικὰ ἀλλαγὰς στὸν τομέα
τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς υγείας, τῆς λαϊκῆς κατοικίας καὶ στοὺς ἄλλους κοι-
νωνικοὺς τομεῖς καὶ προβλέπει αὐξημένους δαπάνες γιὰ ἐπέκταση καὶ βελ-
τίωση τῶν κοινωνικῶν ὑπηρεσιῶν. Τὴν πραγματοποίηση ὅμως τῶν οἰκονομικῶν
στόχων ἀναπτύξεως τὸ πρόγραμμα βασίζει «κατ' ἀρχὴν» στὶς ἀποφάσεις τῶν
ιδιωτῶν, ποὺ λαμβάνονται μὲ βίαση τὴν πληροφορίαν ποὺ παρέχει ὁ μηχανισμὸς
τῶν τιμῶν. Ἡ Ἑλλάδα εἶναι χώρα μὲ ὀργανωτικὸ πλαίσιο τὴν ἐλεύθερη συν-
αλλακτικὴ οἰκονομία. Δεδομένου τοῦ πλαισίου αὐτοῦ, τὸ πρόγραμμα δέχεται
«κατ' ἀρχὴν» ὅτι ἡ λήψη καὶ ἐκτέλεση ἀποφάσεων γιὰ τὴν κατανομὴ τῶν παρα-
γωγικῶν μέσων ἀνήκει βασικὰ στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ διενεργεῖται μὲ
τὸν μηχανισμό τῶν τιμῶν. Ἀπὸ τὴν ἐμπειρικὴ ὅμως παρατήρηση προκύπτει ὅτι ὁ
μηχανισμὸς τῆς ἀγορᾶς στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι σὲ θέση νὰ ἐξασφαλίσῃ κατα-
νομὴ τῶν παραγωγικῶν μέσων ποὺ θὰ ὀδηγοῦσε στὴν πραγματοποίηση τῶν στό-
χων ποὺ θέτει τὸ πρόγραμμα. Στὸ παρελθόν, παρ' ὅλους τοὺς σχετικὰ ὑψηλοὺς
ρυθμοὺς αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ προϊόντος, ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀγορᾶς δὲν κατόρ-
θωσε νὰ ἐπιφέρει διαρθρωτικὰς μεταβολὰς σὲ ἔκταση ποὺ θὰ ἐπέτρεπαν τὴν

δων πού νά μπορούν νά ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλεονεκτήματα τῆς παραγωγῆς σέ μεγάλη κλίμακα. Ἄλλα παραδείγματα εἶναι ἡ ἀπρηχαιωμένη νομοθεσία περὶ συνεταιρισμῶν, ἡ πολὺπλοκὴ διαδικασία τῆς πρωχεντικῆς νομοθεσίας κλπ.

β) Τὰ οἰκονομικὰ μονοπώλια

Στὴν Ἑλλάδα ἔχουν ἀναπτυχθεῖ σέ μεγάλο βαθμὸ τὰ μονοπώλια καὶ ὀλιγοπώλια (πού στὴν οὐσία εἶναι σιωπηρὰ μονοπώλια) στὴν παραγωγή καὶ διανομὴ τῶν ἀγαθῶν, πού ἀλλοιώνουν οὐσιωδῶς τὸν ἀνταγωνιστικὸ χαρακτῆρα τῆς οἰκονομίας. Τὸ μικρὸ μέγεθος τῆς ἀγορᾶς, ἡ δασμολογικὴ προστασία καὶ ἡ ἔντονη ἀνισότηθα στὴ διανομὴ τοῦ πλοῦτου θὰ μπορούσαν ν' ἀναφερθοῦν σὰν οἱ κύριοι παράγοντες πού εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξη μονοπωλιακῶν καταστάσεων στὴ χώρα. Ἀπὸ τὴν ἴδια ἔρευνα τῆς «Νέας Οἰκονομίας», πού ἀναφέραμε πρὸ πάνω, προκύπτει ὅτι ἔντεκα σοβαροὶ βιομηχανικοὶ κλάδοι, ὅπως εἶναι οἱ βιομηχανίες ἐλαστικοῦ, ἄλουμενίου, σιδήρου καὶ γάλυβα, χάρτου, κλπ. ἀποτελοῦνται ἀπὸ 14 μόνο μεγάλες μονάδες ὁ καθένας. Ἄλλὰ καὶ στὸ χρηματοδοτικὸ τομέα, ὅπως παραδέχεται ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, ἐπικρατοῦν μονοπωλιακὲς συνθῆκες². Τὰ μονοπώλια εἶναι σέ θέση νά ἀντιδροῦν στὴν ἀνάπτυξη νέων παραγωγικῶν δραστηριοτήτων ἀπὸ μέρους τῶν ἰδιωτῶν καὶ μεταξὺ ἄλλων μέσων πού χρησιμοποιοῦν γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ εἶναι ὁ πόλεμος τιμῶν γιὰ ἓνα μεταβατικὸ στάδιο καὶ ἡ προσπάθεια νομοθετικῆς κατοχυρώσεως τοῦ μονοπωλιακοῦ προνομίου (ξένες μονάδες).

γ) Ἡ ἀνεπαρκὴς ἢ ἐσφαλμένη πληροφόρηση τῶν κέντρων λήψεως ἀποφάσεων

Ἡ χαμηλὴ μορφωτικὴ στάθμη τοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἔλλειψη τεχνικῆς παραδόσεως καὶ πείρας καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τῶν τεχνικῶν γνώσεων ἀποτελοῦν σοβαρώτατα ἐμπόδια γιὰ τὴν ἀπόκτηση καὶ ἀξιοποίηση πληροφοριῶν πού δίνει ἡ ἀγορὰ ἀναφορικὰ μὲ τὶς συνθῆκες προσφορᾶς καὶ ζήτησεως καὶ τὶς διαζευκτικὲς τεχνικὲς μεθόδους παραγωγῆς. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι οἱ ἐσφαλμένες ἐπιλογὲς τῶν κέντρων λήψεως ἀποφάσεων ἀναφορικὰ μὲ τὸ τί καὶ πόσο θὰ παραχθεῖ καὶ ποιὲς τεχνικὲς μέθοδοι θὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν παραγωγή. Τὸ φαινόμενο τοῦτο εἶναι γενικὸ, παρατηρεῖται ὅμως περισσότερο ἔντονο στὸν τομέα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς. Οἱ ἀγρότες στεροῦνται τῶν στοιχειωδῶν τεχνικῶν οἰκονομικῶν γνώσεων πού θὰ τοὺς ἐπέτρεπαν τὴν χρησιμοποίησιν καὶ ἐφαρμογὴν σύγχρονων τεχνικῶν μέσων καὶ μεθόδων γιὰ τὴν καλύτερην ἀξιοποίησιν τῆς γῆς καὶ δὲν εἶναι σέ θέση νά προσαρμολογῶν τὶς καλλιέργειές τους στὶς μεταβαλλόμενες συνθῆκες τῆς ἀγορᾶς. Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπὸ αὐτό, ὁ μηχανισμὸς τῶν τιμῶν ἔχει ἀλλοιωθεῖ σέ τέτοιον βαθμὸ ἀπὸ ὀρισμένες παρεμβάσεις καὶ δυνάμεις ὥστε παρέχει σέ πολλὰς περιπτώσεις ἐσφαλμένους ἢ ἀνεπαρκεῖς πληροφορίες καὶ κίνητρα, καὶ ὁδηγεῖ ἔτσι τοὺς ἰδιώτες—φορεῖς σέ ἀποφάσεις πού ἀντιστρατεύονται τοὺς στόχους ἀναπτύξεως. Ὀρισμένα χαρακτηριστικὰ παραδείγματα: Ὅπου ὑπάρχουν μονοπώλια, οἱ τιμὲς δὲν ἐκφράζουν ἀπόλυτα τὶς προτιμήσεις τῶν καταναλωτῶν, ἀφοῦ καθορίζονται σέ μεγάλη ἔκταση ἀπὸ τὴν δύναμιν τοῦ μονοπωλίου. Ἡ ἀνώτερη εἰσοδημα-

2. «Ἡ ἑλληνικὴ οἰκονομία κατὰ τὸ ἔτος 1957». Ἔκδοσις Διευθύνσεως Οἰκονομικῶν Μελετῶν Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, σελ. 118.

έφαρμογή του προγράμματος, φορεῖς. Διαπιστώνει ὅμως ὅτι ἡ σταδιακὴ κατάργηση τῆς δασμολογικῆς προστασίας καὶ ἡ ἐλευθερία εἰσόδου ξένων κεφαλαίων στὸν τομέα τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν θὰ συντελέσουν στὴ διαμόρφωση περισσότερο ἀνταγωνιστικῶν συνθηκῶν στὸν παραγωγικὸ καὶ χρηματοδοτικὸ τομέα. Ἐξ ἄλλου, τὸ πρόγραμμα προτείνει περιορισμὸ τῶν μονοπωλιακῶν προνομίων ποὺ χορηγοῦνται σήμερα στὸ ξένο ἐπιχειρηματικὸ κεφάλαιο.

Ριζικά, τέλος, εἶναι τὰ μέτρα ποὺ προτείνει τὸ πρόγραμμα γιὰ τὴ βελτίωση τοῦ μηχανισμοῦ πληροφοριοδοτήσεως τῶν κέντρων λήψεως ἀποφάσεων. Ἡ ἀναμόρφωση καὶ επέκταση τῶν ὑπηρεσιῶν ἐκπαιδεύσεως, κυρίως στὸν ἐπαγγελματικὸ καὶ τεχνικὸ τομέα, ἡ ὀργάνωση τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ἡ ὀργάνωση καὶ επέκταση τῶν ὑπηρεσιῶν γεωργικῆς ἐφαρμογῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως ἀποτελοῦν μερικὰ παραδείγματα μέτρων ποὺ θὰ καταστήσουν τὰ κέντρα λήψεως ἀποφάσεων ἱκανὰ νὰ ἀποκοῦν καὶ ἀξιοποιοῦν ταχέως τὶς ἀναγκαῖες πληροφορίες γιὰ τὴ λήψη τῶν ὀρθῶν οικονομικῶν ἀποφάσεων. Τὸ ἴδιο τὸ πρόγραμμα μὲ τὴν ἐκλαίκευσή του θὰ ἀποτελέσει ἓνα μέσο ὀρθῆς πληροφορήσεως τῶν κέντρων λήψεως ἀποφάσεων. Γιὰ τὶς ἀλλοιώσεις ποὺ ἐπιφέρει στὸ μηχανισμὸ τῆς ἀγορᾶς ἡ δύναμη τῶν μονοπωλίων, τὸ πρόγραμμα δὲν προτείνει συγκεκριμένα μέτρα. Ἀντίθετα, γιὰ τὶς ἀλλοιώσεις ποὺ ἐπιφέρει στὸ μηχανισμὸ τῆς ἀγορᾶς τὸ σύστημα τῶν τιμῶν ἀσφαλείας τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, οἱ προτάσεις τοῦ προγράμματος εἶναι ριζοσπαστικῆς: Τὸ πρόγραμμα προτείνει ἐγκατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἀγροτικοῦ εἰσοδήματος μέσω τοῦ συστήματος τῶν τιμῶν ἀσφαλείας ποὺ ἐμποδίζει τὴν ἀποδοτικὴ κατανομὴ τῶν πόρων στὸν ἀγροτικὸ τομέα. Ὁ ρόλος τῶν τιμῶν ἀσφαλείας θὰ πρέπει νὰ περιορισθεῖ στὴν ἐξάλειψη τῶν βραχυχρονίων διακυμάνσεων τῶν τιμῶν τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ οἱ τιμὲς ἀσφαλείας θὰ πρέπει νὰ καθορίζονται σὲ ἐπίπεδα ποὺ νὰ ἀνταποκρίνονται στὴ μέση τιμὴ ποὺ θὰ ἐπικρατοῦσε δὲ δεδομένη χρονικὴ περίοδο στὴν ἐλεύθερη ἀγορὰ (ἔσωτερικὴ ἢ διεθνὴ προκειμένου γιὰ ἐξαγωγήματα) ἂν δὲν ὑπῆρχαν ἐποχικῆς ἢ ἄλλης φύσεως βραχυχρόνιες ἀξομειώσεις στὸ ρυθμὸ τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς ζήτησεως τοῦ προϊόντος.

Τὸ νέο πενταετὲς πρόγραμμα θέτει κατὰ τρόπο σαφῆ καὶ κατηγορηματικὸ τὸ θέμα, ὅτι χωρὶς τὴν πραγματοποίηση τῶν ἀναγκαίων θεσμολογικῶν ἀλλαγῶν ποὺ θὰ βελτιώσουν τὰ οργανωτικὰ πλαίσια τῆς οἰκονομίας, δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ πραγματοποίηση τῶν στόχων ἀναπτύξεως. Καὶ δεδομένου ὅτι ἡ διενέργεια τῶν θεσμολογικῶν αὐτῶν ἀλλαγῶν ἀνήκει στὴ δικαιοδοσία τῆς πολιτείας, ἡ εὐθύνη τῶν παραγόντων ποὺ ἀσκοῦν τὴν πολιτικὴ ἐξουσία γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς χώρας εἶναι, στὴν προκειμένη περίπτωσι, μεγάλη.

Οἱ μορφὲς κρατικῆς παρεμβάσεως

Εἶπαμε στὴν ἀρχὴ αὐτοῦ τοῦ ἀρθρου, ὅτι κ' ἂν ἀκόμη, ὕστερα ἀπὸ τὶς ἀναγκαῖες θεσμολογικῆς ἀλλαγῆς ποὺ ἀναφέραμε, ἡ ἀγορὰ λειτουργοῦσε χωρὶς ἐμπόδια, εἶναι σχεδὸν βέβαιο ὅτι ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία δὲν θὰ μποροῦσε μόνη της νὰ πραγματοποιήσει διαρθρωτικῆς μεταβολῆς τῶν οικονομικῶν μεγεθῶν στὴν ἔκτασι ποὺ προβλέπει τὸ πρόγραμμα. Γιατί, ὅπως ἀναφέραμε, οἱ μεταβολῆς ποὺ

προβλέπει τὸ πρόγραμμα σὲ ὀρισμένα κρίσιμα μεγέθη διαφέρουν ἀπὸ τὶς ἀπλὲς προβολές τους, πού θὰ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν δυνάμεων τῆς ἀγορᾶς. Ἡ ἀδυναμία τῆς ἀγορᾶς εἶναι ἰδιαίτερα αἰσθητὴ στὶς ἐξῆς προγραμματιζόμενες μεταβολές: α) Στὴν αὔξηση τῶν ἐπενδύσεων καὶ τὴν ἀνακατανομή τους ὑπὲρ τῶν ὑψηλῆς παραγωγικότητας τομέων, β) στὴν ποιοτικὴ βελτίωση τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ στὴν αὔξηση τῆς κινητικότητάς του, καὶ γ) στὴν ἀπάμβλυνση τῶν σοβαρῶν ἀνισοτήτων στὴ διανομὴ τοῦ εἰσοδήματος. Ὅτι χρειάζεται κρατικὴ παρέμβαση γιὰ νὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ διαρθρωτικὲς αὐτὲς ἀλλαγές δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, καὶ τοῦτο ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὸ πρόγραμμα. Τὸ πρόβλημα ἐδῶ εἶναι πρόβλημα ἐπιλογῆς μεταξὺ δύο μορφῶν παρεμβάσεως: α) τῆς ἔμμεσης παρεμβάσεως τοῦ κράτους μὲ ἓνα σύστημα κινήτρων καὶ ἀντικινήτρων πού θὰ ἐπηρεάζει τὴ ζήτηση, τὸ κόστος παραγωγῆς καὶ τὶς τιμές, καὶ μέσω αὐτῶν τὶς αποφάσεις τῶν ἰδιωτῶν· φορέων σύμφωνα μὲ τὶς ἐπιδικώμενες ἀπὸ τὸ πρόγραμμα μεταβολές, β) τῆς ἄμεσης παρεμβάσεως ἢ ἀναλήψεως δραστηριότητος ἀπὸ τοὺς κρατικοὺς καὶ ἡμικρατικοὺς φορεῖς. Τὸ πρόγραμμα, χωρὶς νὰ ἀποκλείει κατὰ δογματικὸ τρόπο τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη λύση, ἀντιμετωπίζει μὲ τὸν ἐξῆς τρόπο τὸ θέμα τοῦτο: Δεδομένου τοῦ κοινωνικο-οἰκονομικοῦ πλαισίου τῆς χώρας, ἢ παρέμβαση τοῦ κράτους θὰ ἐκδηλωθεῖ «κατ' ἀρχὴν» μὲ τὴ λήψη μέτρων ἐπηρεασμοῦ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἰδιωτῶν· φορέων πρὸς τὴν κατεύθυνση τῶν προγραμματιζομένων στόχων. Ἔτσι τὸ πρόγραμμα δίνει ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴ χρησιμοποίηση τῶν ὀρθόδοξων μέσων δημοσιονομικῆς, πιστωτικῆς καὶ ἐμπορικῆς πολιτικῆς πρὸς δημιουργία κινήτρων καὶ ἀντικινήτρων ἐπηρεασμοῦ τῆς οἰκονομικῆς συμπεριφορᾶς τῶν ἰδιωτῶν. Σὲ ὅσες ὁμως περιπτώσεις, παρὰ τὴν ἄρση τῶν θεσμολογικῶν ἐμποδίων πού ἀναφέραμε στὴν ἀρχὴ καὶ τὴ θέσπιση κινήτρων καὶ ἀντικινήτρων μέσω τοῦ πιστωτικοῦ καὶ δημοσιονομικοῦ μηχανισμοῦ, οἱ ἰδιῶτες· φορεῖς ἀδυνατοῦν νὰ λάβουν ἀποφάσεις ἢ νὰ ἀναπτύξουν πρωτοβουλία γιὰ τὴν πραγματοποίηση τῶν ἀναγκαίων διαρθρωτικῶν μεταβολῶν στὴν οἰκονομία, τὸ πρόγραμμα δὲν ἀποκλείει ἄλλες μορφές παρεμβάσεως, ὅπως εἶναι ἡ σύσταση μικτῶν, ἐπιχειρήσεων ἢ ἡ ἀνάληψη ἀπ' εὐθείας ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος ἀπὸ κρατικοὺς ἢ ἡμικρατικοὺς φορεῖς, ἢ ἡ χρησιμοποίηση συστήματος ἁμέσων ποσοτικῶν ἐλέγχων κλπ.

Θὰ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ἀπὸ τὴν ἀνάγνωση τοῦ προγράμματος διαφαίνεται ὅτι τοῦτο ἔξαρχὰ σὲ μεγάλο βαθμὸ τὴ μορφὴ παρεμβάσεως τοῦ κράτους ἀπὸ τὴν ἔκταση τῆς διαρθρωτικῆς μεταβολῆς καὶ τὸν τομέα πού ἀναφέρεται αὐτή. Γι' αὐτὸ θὰ ἦταν σκόπιμη ἐδῶ μία λεπτομερέστερη παρουσίαση.

Ἡ αὔξηση καὶ ἀναδιάρθρωση τῶν ἐπενδύσεων

Εἶναι γεγονός: ὅτι πρωταρχικὴ σημασία ἀποδίδει τὸ πρόγραμμα στὴν αὔξηση καὶ ἀναδιάρθρωση τῶν ἐπενδύσεων. Τὸ πρόγραμμα προβλέπει σημαντικὴ αὔξηση τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν ἐπενδύσεων στὴ βιομηχανία, τὸν τουρισμὸ καὶ τὶς κοινωνικὲς ὑπηρεσίες, καὶ ἀντίθετα σοβαρὴ μείωση τοῦ ποσοστοῦ συμμετοχῆς τῶν ἐπενδύσεων σὲ κατοικίες, ἰδίως ἡμιπολυτελοῦς καὶ πολυτελοῦς χαρακτῆρα (βλέπε πίνακα 9.2 τοῦ προγράμματος).

Τὴν αὐξήση τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων τὸ πρόγραμμα βασίζει ἀποφασιστικὰ στὴ δραστηριοποίηση τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας, τὴν ὁποία τὸ κράτος θὰ ἐνισχύσει μὲ τὴν ἐνεργοποίηση ὄλων τῶν μέσων πολιτικῆς ποῦ διαθέτει. Σ' αὐτὸ τὸν τομέα ἡ πολιτικὴ τοῦ προγράμματος δὲν διαφέρει ἀπὸ τὸ σχῆμα ποῦ ἀκολουθήθηκε στὸ παρελθόν, μὲ τὴ διαφορά ὅτι προτείνονται ἀναθεωρήσεις βασικῶν μέτρων πολιτικῆς ποῦ θὰ καταστήσουν περισσότερο ἀποτελεσματικὴ τὴ μορφή αὐτῆ κρατικῆς παρεμβάσεως. Στὸ παρελθόν ἡ προώθηση τῶν ἰδιωτικῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων ἀπὸ τὸ κράτος στηρίχθηκε, πρῶτον, στὴ δημιουργία ἐξωτερικῶν οἰκονομιῶν μὲ τὴν ἐκτέλεση ἔργων ὑποδομῆς καὶ δεύτερον, στὴ θέσπιση σὲ μεγάλη ἔκταση φορολογικῶν καὶ πιστωτικῶν κινήτρων. Καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν οἰκονομικὴ ὑποδομή, κτὸς ἀπὸ τὴ σημαντικὴ καθυστέρηση γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσή της, θὰ μπορούσε νὰ παρατηρηθεῖ ὅτι ἡ συμβολὴ τῶν ἔργων στὴ δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας θὰ ἦταν πολὺ μεγαλύτερη ἂν σημαντικὸ μέρος τῶν δημοσίων ἐπενδύσεων συγκεντρωνόταν σὲ ὀρισμένες περιοχὲς ποῦ ἔχουν τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις γιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν σὲ βιομηχανικὲς ζῶνες. "Ὅσον ἀφορᾷ τὴν πολιτικὴν κινήτρων, ἀναγνωρίζεται γενικὰ ὅτι ἡ ἀποτελεσματικότητά τους ἦταν περιορισμένη καὶ δυσανάλογη μὲ τὸ κόστος σὲ ἀπώλεια δημοσίων ἐσόδων καὶ τὴν ἀπόκλιση ἀπὸ τὶς γενικῶς παραδεδεγμένες ἀρχὲς περὶ φορολογικῆς ἰσότητος. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι τὰ φορολογικὰ κίνητρα σχεδιάσθηκαν μεμονωμένα κατὰ καιροῦς καὶ ὄχι στὰ πλαίσια ἐνὸς συγκεκριμένου καὶ γενικοῦ προγράμματος ἀναπτύξεως." Ἔτσι, μὲ τὴ συσσώρευση πλήθους φορολογικῶν διατάξεων, πολλὰς φορὲς ἀντικρουομένων, τὸ σύστημα κινήτρων ἔγινε πολὺπλοκο. Ἐνας ἄλλος λόγος εἶναι ὅτι τὰ κίνητρα δὲν συνδυάσθηκαν μὲ τὴν ἀνάπτυξη βιομηχανικῶν ζωνῶν καὶ τὴ διενέργεια ἐπενδύσεων σὲ ὀρισμένους βιομηχανικοὺς κλάδους.

Τὸ πρόγραμμα, ἔχοντας ὑπόψη τοῦ τὶς ἀδυναμίες αὐτῆς τῆς πολιτικῆς τοῦ παρελθόντος, προτείνει τὶς ἑξῆς βασικὲς ἀναθεωρήσεις: γιὰ τὴν αὐξήση τῆς ἀποτελεσματικότητος τῶν ἐπενδύσεων ὑποδομῆς στὴ δημιουργία ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν γιὰ τὴ βιομηχανία, τὸ πρόγραμμα δίνει ἰδιαίτερη ἔμφαση στὴν κατὰ προτεραιότητα συγκέντρωση τῆς οἰκονομικῆς ὑποδομῆς στὶς περιοχὲς ποῦ προορίζονται γιὰ βιομηχανικὲς ζῶνες. Στὶς περιοχὲς αὐτῆς τὸ δημόσιο θὰ συγκεντρῶσι τὴν ἐπενδυτικὴν του δραστηριότητα σὲ βασικὰ ἔργα ὑποδομῆς, ὅπως εἶναι ὀλοκληρωμένο δίκτυο μεταφορῶν καὶ τηλεπικοινωνιῶν, ἐγκαταστάσεις ἠλεκτρικῆς ἐνέργειας, ὕδρευση καὶ ἀποχέτευση, τεχνικὲς σχολὲς μὲ πλήρη ἐξοπλισμὸ καὶ διδακτικὰ μέσα, ἐργατικὲς κατοικίαι, σταθμοὶ βιομηχανικῆς ὑγιεινῆς, κ. λ. π. Ἐπίσης στὶς βιομηχανικὲς ζῶνες θὰ πρέπει νὰ συσταθοῦν ἰνστιτοῦτα τεχνικοοικονομικῶν μελετῶν καὶ ἐφαρμογῶν, χρηματοδοτικοὶ ὄργανισμοὶ καὶ ἀποκεντρωμέναι διοικητικὲς ὑπηρεσίαι γιὰ τὴν παροχὴ τῶν ἀναγκαίων διοικητικῶν διευκολύνσεων. Ἐξ ἄλλου, τὸ πρόγραμμα προτείνει ἀναθεώρηση καὶ συστηματοποίηση τῶν φορολογικῶν κινήτρων, ὥστε νὰ αὐξηθεῖ ἡ ἀποτελεσματικότητά τους καὶ νὰ ἐλαχιστοποιηθεῖ ἡ ἀπώλεια ἐσόδων καὶ οἱ ἀποκλίσεις ἀπὸ τὶς γενικῶς παραδεδεγμένες ἀρχὲς περὶ φορολογικῆς ἰσότητος. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ προτείνεται ἐνοποίηση καὶ κωδικοποίηση τῶν φορολογικῶν κινήτρων, ἀντικατάσταση τῆς ἀφορολόγητης ἐκπτώσεως τοῦ

50 % τῶν κερδῶν μὲ ἐπιχορήγηση ὀρισμένου ποσοστοῦ τῆς δαπάνης ἐπενδύσεως, εἰσαγωγή πλήρους δασμολογικῆς ἀπαλλαγῆς τῶν εἰσαγομένων μηχανημάτων, ἐξαο-
τημάτων ἀνταλλακτικῶν, κ.λ.π. γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς βιομηχανίας, διαφοροποίηση
τῶν κινήτρων ὑπὲρ τῆς ἐπαρχιακῆς βιομηχανίας, ὥστε νὰ εὐνοεῖται ἡ ἐγκατά-
σταση στὶς βιομηχανικὰς ζῶνας, κ.λ.π.

Ἐπὶ τὴν βέβαια τὸ ἐνδεχόμενον, καὶ τοῦτο προκύπτει ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ
παρελθόντος, εἴτε τὰ κίνητρα ν' ἀποδειχθοῦν περιορισμένης ἀποτελεσματικότητος
ἢ ἡ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, παρὰ τὴν ἐνίσχυσί της μὲ κίνητρα καὶ ἐξωτερικὰς
οἰκονομίας, νὰ ἐξακολουθῆσει νὰ εἶναι διστακτικὴ ἢ ἀπρόθυμη γιὰ τὴν ἀνάληψη
ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος σὲ τομεῖς βασικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς
ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Στὶς περιπτώσεις αὐτὰς τὸ πρόγραμμα θεωρεῖ ὅτι θὰ πρέπει
νὰ κινητοποιεῖται ἡ ΕΤΒΑ γιὰ τὴ συμπλήρωση τῶν κενῶν πού ἀφήνουν οἱ
ιδιώτες—φορεῖς.

Ἐνῶ στὴν περίπτωση τῶν βιομηχανικῶν ἐπενδύσεων τὸ πρόγραμμα ἀνα-
γνωρίζει ἀποφασιστικὸ ρόλο στὴν ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία, προκειμένου γιὰ τὶς
ἐπενδύσεις στὴ γεωργία ὁ ρόλος τοῦ δημοσίου εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας. Γιὰ
τὴν αὔξησιν τῆς συμβολῆς τῶν ἐγγειοβελτιωτικῶν ἔργων στὴ γεωργικὴ ἀνάπτυξη
τῆς χώρας, τὸ πρόγραμμα προτείνει τὴ συγκέντρωση τῆς προσπάθειας καὶ τῶν
διαθέσιμων πόρων στὴ σύντομη ἀποπεράτωση τῶν ἔργων πού ἔχουν ἀρχίσει καὶ
τὴ διενέργεια συμπληρωματικῶν ἐπενδύσεων γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῶν ἔργων πού
ἔχει τελειώσει ἢ ἐκτέλεσὶ τους. Δεδομένου ὅτι οἱ διαθέσιμοι πόροι τοῦ δημο-
σίου εἶναι περιορισμένοι, ἡ ἔναρξη ἢ ἡ ἐγγραφή μεγάλου ἀριθμοῦ νέων ἔργων στὸ
πρόγραμμα δημοσίων ἐπενδύσεων αὐξάνει τὸ χρόνον ἀποπερατώσεως καὶ περιορίζει
τὶς εὐνοικὰς ἐπιδράσεις τῶν ἐπενδύσεων στὸ σύνολόν τους. Πέρα ἀπὸ τὴν ἄμεση
ἐπενδυτικὴ δραστηριότητα τοῦ δημοσίου στὸν ἀγροτικὸ τομεῖα, τὸ πρόγραμμα
προτείνει ἰσχυρὰ ἐνίσχυση τῶν ἐπιδοτήσεων τοῦ μηχανικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν
ἀρχικῶν δαπανῶν ἐγκαταστάσεως ἐπιθυμητῶν καλλιεργειῶν.

Ἡ ἀνακατανομὴ τῶν ἀποταμιευτικῶν πόρων

Ἡ δημιουργία ἐπικερδῶν εὐκαιριῶν ἐπενδύσεων γιὰ τοὺς ιδιώτες· φορεῖς
μέσθ τῶν κινήτρων, τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομιῶν καὶ τῆς ἄρσεως τῶν θεσμολογι-
κῶν ἐμποδίων, καὶ ἡ ἀπόφασις ἀναλήψεως ἀπὸ τὸ κράτος ἢ τοὺς ἐλεγχόμενους
ἀπὸ αὐτὸ ὀργανισμοὺς ἄμεσης ἐπενδυτικῆς δραστηριότητος σὲ ὀρισμένους τομεῖς
(γεωργία—κοινωνικὰς ὑπηρεσίες) ἀποτελοῦν τὸ ἓνα σκέλος τοῦ προβλήματος τῆς
ἀναδιάρθρωσεως τῶν ἐπενδύσεων. Τὸ ἄλλο σκέλος εἶναι ἡ κινητοποίηση τῶν
ἐγχωρίων κυρίως πόρων γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν ἐπενδύσεων αὐτῶν.

Κάτω ἀπὸ τὸ καθεστῶς μέτρων πολιτικῆς πού ἰσχύει σήμερον, ἡ ροπὴ γιὰ
ἀποταμίευση πού ἀναμένεται νὰ διαμορφωθῆ καὶ ἡ εἰσροὴ ξένων κεφαλαίων πού
προβλέπεται νὰ πραγματοποιηθῆ, ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ἐξασφαλίσουν ἀνετα τοὺς
ἀναγκαίους ἀποταμιευτικοὺς πόρους γιὰ τὴ χρηματοδότηση τοῦ συνολικοῦ ὄγκου
ἐπενδύσεων πού προβλέπει τὸ πρόγραμμα. Τοῦτο σημαίνει ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη
νὰ ληφθοῦν πρόσθετα μέτρα (θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ κίνητρα) γιὰ τὴν αὔξησιν
τῶν ἀποταμιευτικῶν πόρων τῆς χώρας. Δεδομένου τοῦ ὄγκου καὶ τῆς συνθέσεως

τῶν ἐπενδύσεων πού ἔχουν προγραμματισθεῖ, τὸ πρόβλημα μὲ τοὺς ἀποταμιευτικούς πόρους στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι τόσο ἡ λήψη μέτρων γιὰ τὴν αὐξησὴ τοῦ ποσοστοῦ ἀποταμιεύσεως, ὅσο ἡ ἐφαρμογὴ μεθόδων καὶ πολιτικῆς γιὰ τὴ διοχέτευση τῶν ἀποταμιεύσεων σὲ τομεῖς ὑψηλῆς κοινωνικῆς παραγωγικότητας. Μὲ ἀμετάβλητο τὸ καθεστῶς τῶν μέτρων πολιτικῆς, προβλέπεται σοβαρὸ ἔλλειμμα ἀποταμιευτικῶν πόρων γιὰ τὴν χρηματοδότηση τῶν προγραμματιζομένων ἐπενδύσεων τοῦ δημοσίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ τουρισμοῦ, ἐνῶ προβλέπονται πλεονάσματα ἀποταμιευτικῶν πόρων στὰ νοικοκυριά, πού σὲ μεγάλη ἔκταση διοχετεύονται, σύμφωνα μὲ τὶς ἐνδείξεις καὶ τὴν ἐμπειρία τοῦ παρελθόντος, στὴν κατασκευὴ πολυτελῶν καὶ ἡμιπολυτελῶν οἰκοδομῶν καὶ γιὰ χρηματοδότηση πωλήσεων μὲ δόσεις εἰδῶν πολυτελοῦς διαβιώσεως μέσω ἐμπορικῶν τραπέζων. Μὲ ἄλλα λόγια, ἐνῶ στὸ σύνολό τους οἱ ἀποταμιευτικοὶ πόροι εἶναι ἐπαρκεῖς, στοὺς βασικῆς σημασίας γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τομεῖς παραγωγῆς, παρατηρεῖται σοβαρὴ ποσοτικὴ ἀνεπάρκεια.

Ὑστερα ἀπὸ τὴ διαπίστωση αὐτῆ, τὸ πρόγραμμα ἐπισημαίνει ὅτι ὁ ρόλος τοῦ κράτους εἶναι πρωταρχικὸς στὴν ἐφαρμογὴ μέτρων καὶ μεθόδων ἐλέγχου καὶ κατευθύνσεως τῆς κοινωνικῆς ἀποταμιεύσεως στὴ χρηματοδότηση ἐπενδύσεων πού συμβάλλουν στὴν οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας. Γιὰ τὴν ἀνακατανομὴ τῶν ἀποταμιευτικῶν πόρων τὸ πρόγραμμα προτείνει αὐστηρὰ φορολογικὰ καὶ πιστωτικὰ μέτρα, καὶ ἀλλαγὴ τῆς δανειακῆς πολιτικῆς τοῦ δημοσίου.

Στὴ σφαῖρα τῆς φορολογικῆς πολιτικῆς προτείνεται ριζικὴ ἀναμόρφωση τοῦ φορολογικοῦ συστήματος πού ἀποβλέπει, μεταξὺ ἄλλων, στοὺς ἑξῆς δύο σκοπούς : α) Τὴν αὐξησὴ τῆς προοδευτικότητας τοῦ συστήματος καὶ ἐπομένως τοῦ συντελεστοῦ ἐλαστικότητας τῶν φορολογικῶν ἐσόδων σχετικὰ μὲ τὴ φορολογικὴ βάση, πρὸς ἐξασφάλιση αὐτόματης αὐξήσεως τῶν ἐσόδων, σὲ βιθμὸ πού θὰ καλύπτει τὶς ἀξάνομενες τρέχουσες δαπάνες καὶ θὰ ἀφήνει ἐπαρκῆ δημοσίαι ἀποταμίευση γιὰ τὴ χρηματοδότηση τῶν ἔργων ὑποδομῆς. β) Τὴν ἔντονη διαφορικὴ φορολογικὴ μεταχείριση τῶν διαφόρων μορφῶν διαθέσεως τοῦ εἰσοδήματος τοῦ κοινοῦ, πρὸς ἐπηρεασμὸ τῆς κατανομῆς τῶν διαθέσιμων πόρων στὸν ἰδιωτικὸ τομέα. Γιὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς τὸ πρόγραμμα προτείνει δύο ριζικὲς φορολογικὲς μεταρρυθμίσεις : α) τὴν εἰσαγωγὴ ἑνὸς ἐτήσιου προοδευτικοῦ φόρου ἐπὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας (περιλαμβανομένων τῶν αὐτοκινήτων ἰδιωτικῆς χρήσεως καὶ τῶν θαλαμηγῶν), πλὴν τῶν βιομηχανικῶν ἐγκαταστάσεων καὶ κτιρίων, καὶ μὲ ἐξαίρεση τῶν μικρῆς ἀξίας περιουσιῶν, καὶ β) γενίκευση καὶ πρόσοδοση προοδευτικοῦ χαρακτῆρα στὸ φόρο κύκλου ἐργασιῶν καὶ στοὺς φόρους καταναλώσεως.

Στὴ σφαῖρα τῆς πιστωτικῆς πολιτικῆς τὸ πρόγραμμα προτείνει τὴ λήψη σειράς μέτρων γιὰ τὴν ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων πού παρέχει τὸ τραπεζικὸ σύστημα γιὰ τὸν ἐλεγχο καὶ τὴ διοχέτευση τῶν ἀποταμιεύσεων τοῦ κοινοῦ στὶς ἐπιθυμητὲς κατευθύνσεις. Τὸ πρόγραμμα θεωρεῖ σκόπιμη τὴ διατήρηση τῶν κινήτρων πού ἰσχύουν σήμερα γιὰ τὴν προσέλκυση τῶν ἀποταμιεύσεων στὶς ἐμπορικὲς τράπεζες. Γιὰ τὴ βελτίωση τῆς συνθέσεως τῶν καταθέσεων στὶς τράπεζες, τὸ πρόγραμμα προτείνει διαφορισμὸ τῶν ἐπιτοκίων ὑπὲρ τῶν καταθέσεων προθεσμίας καὶ καθιέρωση δυνατότητας προεξοφλήσεως ἢ ἀναλήψεως (ἐντὸς ὁρίων)

τῶν καταθέσεων τῆς κατηγορίας αὐτῆς. Ἐπίσης προτείνεται ἡ ἀναθεώρηση τῶν ποσοτικῶν καὶ ποιοτικῶν πιστωτικῶν ἐλέγχων, μὲ κριτήριο τὴ διοχέτευση τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῶν ἀποταμιεύσεων πρὸς εἰσρέουσις στὶς τράπεζες σὲ μακροπρόθεσμα δάνεια καὶ σὲ χρηματιστηριακοὺς τίτλους.

Εἶναι ὅμως ἐνδεχόμενον, παρόλα τὰ μέτρα πρὸς στροφή τῶν διαθέσιμων τῶν τραπεζῶν σὲ μακροχρόνιες χορηγήσεις σὲ τομεῖς στοὺς ὁποίους τὸ πρόγραμμα δίνει προτεραιότητα, νὰ μὴν ἐκδηλωθεῖ ἐνδιαφέρον ἀπὸ μέρους τῶν ιδιωτῶν - φορέων γιὰ ζήτηση τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. Στὴν περίπτωσιν αὕτη τὸ πρόγραμμα δὲν προτείνει συγκεκριμένα μέτρα γιὰ τὸν τρόπο ἀξιοποιήσεως τῶν ἐνδεχομένων ἀδιαθέτων διαθέσιμων τῶν ἐμπορικῶν τραπεζῶν. Εἶναι ὅμως αὐτονόητο ὅτι στὴν προκειμένη περίπτωσιν θὰ τίθεται σὲ κίνησιν ὁ δανειακὸς μηχανισμὸς τοῦ δημοσίου, ὁ ὁποῖος θὰ ἀπορροφᾷ μὲ ἔντοκα γραμμάτια τοὺς ἀποταμιευτικοὺς πόρους καὶ κατὰ προτίμησιν θὰ τοὺς ἐπαναδανείζει στοὺς ἐλεγχόμενους χρηματοδοτικοὺς ἀπὸ τὸ κράτος ὀργανισμοὺς, καὶ συγκεκριμένα στὴν Ε.Τ.Β.Α. καὶ στὴν Α.Τ.Ε., ὥστε νὰ διοχετεύονται μέσω αὐτῶν, ὑπὸ μορφὴ συμμετοχῶν ἢ δανείων, στὸ βιομηχανικόν, τουριστικόν καὶ ἀγροτικόν τομέα. Τὸ πρόγραμμα προτείνει στὴν προκειμένη περίπτωσιν μέτρα ἐνθαρρύνσεως τῶν χρηματοδοτικῶν ὀργανισμῶν νὰ ἐπενδύουν διαθέσιμά τους σὲ μακροπρόθεσμα κρατικὰ χρεόγραφα. Ἐπίσης προτείνεται ἡ συνεχὴς προσφορὰ κρατικῶν χρεογράφων μικρῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας, πρὸς τὰ διατίθενται μέσω τῶν ταχυδρομικῶν ταμιευτηρίων πρὸς κινήσιν τοποίησιν τῆς ἀποταμιεύσεως τῶν μικροεισοδηματιῶν.

Ἡ ποιοτικὴ βελτίωσις τοῦ ἐργατικῶν δυναμικοῦ

Παρ' ὅλο ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἀκριβῆ στοιχεῖα ἀπασχολήσεως, φαίνεται ὅτι ἀπὸ ποσοτικῆς πλευρᾶς τὸ ἐργατικὸν δυναμικὸν δὲν εἶναι περιοριστικὸς παράγοντας γιὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν στόχων ἀναπτύξεως. Τὸ ἔντονον μεταναστευτικὸν ρεῦμα κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἀποτελεῖ ἐνδειξὴ σοβαροῦ πλεονάσματος ἐργατικῶν χειρῶν. Ἐκεῖνο ὅμως πρὸς ἀποτελεῖ ἐμπόδιον γιὰ τὴν πραγματοποιήσιν τῶν στόχων ἀναπτύξεως εἶναι ἡ χαμηλὴ ποιοτικὴ στάθμιν τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντα. Ὁ πληθυσμὸς δὲν μπορεῖ νὰ συμμετάσχει ἐνεργὰ στὴ διαδικασίαν ἀναπτύξεως τῆς χώρας γιὰτι δὲν εἶναι, ἀπὸ ἀπόψεως γενικῆς καὶ ἐιδικῆς ἐκπαιδευτικῆς καταρτίσεως, σὲ θέσιν νὰ ἀποικτᾷ καὶ νὰ ἀξιοποιεῖ τις πληροφορίαι πρὸς τοῦ δίνει ἡ ἀγορὰ καὶ νὰ ἐφαρμόζει τις σύγχροναι τεχνικῆς μεθόδους παραγωγῆς. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ χαμηλὴ αὕτη ποιοτικὴ στάθμιν τῶν φορέων τῆς ἀναπτύξεως ὀφείλεται στὴ μέχρι τῶρα ἀνεπαρκῆ, ἀσυγχρόνιστη καὶ ἀτελῆ παιδεία. Γι' αὕτὸ τὸ λόγο τὸ πρόγραμμα ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ πληθυσμοῦ, καὶ κυρίως ἡ ἐξειδίκευσις τῶν ἐργατῶν καὶ ἀγροτῶν καὶ ἡ τεχνικὴ καὶ ἐπαγγελματικὴ ἐπιμόρφωσις τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ δημοσίων ὑπαλλήλων, ἀποτελοῦν ἐπένδυσις μεγάλης σπουδαιότητος στὴν ὁποία δίνεται προτεραιότητα. Ἐπίσης τὸ πρόγραμμα ἀναγνωρίζει ὅτι ἡ βελτίωσις τῆς ποιοτικῆς στάθμιν τοῦ ἐργατικῶν δυναμικοῦ ἀποτελεῖ ἀποκλειστικὴν σχεδὸν ἀρμοδιότητα καὶ ἔργον τοῦ κράτους, καὶ ἐπομένως ὁ ρόλος τοῦ στὸν τομέα τοῦτο εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας. Στὰ πλαίσια αὕτὰ τὸ πρόγραμμα προτείνει ριζικὰ μέτρα γιὰ τὴ βελτίωσις τῆς γενικῆς μορφωτικῆς στάθμιν τοῦ πληθυσμοῦ,

τῆς τεχνικῆς καὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ καὶ γιὰ τὴν προώθηση τῆς ἐφαρμοσμένης ἐπιστημονικῆς ἔρευνας (βλέπε συγκεκριμένα μέτρα στὸ κεφάλαιο τοῦ προγράμματος «Ἐκπαίδευσις · Ἐπιστημονικὴ Ἔρευνα»). Παράλληλα, γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν μέτρων τούτων, τὸ πρόγραμμα προβλέπει ἐπενδύσεις ἐπιταπλάσιου ὕψους σὲ σύγκριση μὲ τὴν πενταετία 1956 - 1965 καὶ αὔξηση τῶν τρεχουσῶν δαπανῶν ἐκπαιδεύσεως μὲ μέσο ἐτήσιο ρυθμὸ 14,2%.

Ἡ διοικητικὴ μεταρρύθμιση

Σ' αὐτὸ τὸ ἄρθρο περιοριστήκαμε στὴν παρουσίαση τοῦ ρόλου τοῦ κράτους γιὰ τὴν ἄρση τῶν ὀργανωτικῶν ἐμποδίων στὴ λειτουργία τῆς ἀγορᾶς, τὴν αὔξηση καὶ ἀναδιάρθρωση τῶν ἐπενδύσεων, τὴν ἀνακατανομὴ τῶν ἀποταμιευτικῶν πόρων καὶ τὴ βελτίωση τῆς ποιοτικῆς στάθμης τοῦ ἐργατικοῦ δυναμικοῦ. Τὸ ἴδιο σημαντικὸς εἶναι ὁ ρόλος ποὺ ἀναθέτει τὸ πρόγραμμα στὸ κράτος καὶ σὲ ἄλλους τομεῖς, ὅπως εἶναι τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο, ἡ διανομὴ τοῦ εἰσοδήματος καὶ ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐπὶ μέρους τομέων τῆς οἰκονομίας. Ἴσως θὰ ἦταν χρήσιμη σὲ μία ἄλλη εὐκαιρία ἡ παρουσίαση τῆς κρατικῆς πολιτικῆς ποὺ κατὰ τὸ πενταετές πρόγραμμα θὰ πρέπει νὰ ἀκολουθηθεῖ στοὺς τομεῖς αὐτοὺς. Θὰ πρέπει, ὅμως, πρὶν τελειώσουμε τὸ ἄρθρο αὐτό, νὰ ἀναφέρουμε ὅτι τὸ πρόγραμμα ἐπισημαίνει ἰδιαίτερα τὸ γεγονός, ὅτι προϋπόθεση γιὰ τὴν ἐπιτυχή συμμετοχὴ τοῦ κρατικοῦ φορέως στὴ διαδικασία τῆς ἀναπτύξεως εἶναι ἡ καλῶς ὀργανωμένη δημοσία διοίκηση. Ἡ ὑπαρξη καλῶς ὀργανωμένης διοικήσεως θὰ ἐξασφαλίσει ταχύτητα καὶ εὐκαμψία στὴ λήψη καὶ ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν μέτρων παρεμβατισμοῦ τοῦ δημοσίου ποὺ ἀπαιτοῦνται γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ μηχανισμοῦ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὴν κλαδική, περιφερειακὴ καὶ διαχρονικὴ κατανομὴ τῶν οἰκονομικῶν πόρων. Ἀποτελεῖ κοινὴ ἀναγνώριση ὅτι ὁ διοικητικὸς μηχανισμὸς στὴν Ἑλλάδα εἶναι δύσκαμπτος καὶ πολὺπλοκος, ὅτι ἐπικρατεῖ μεταξὺ τοῦ ὑπαλληλικοῦ προσωπικοῦ ἔντονη γραφειοκρατικὴ νοοτροπία καὶ ὅτι ἀκολουθοῦνται ἄχρηστες διατυπώσεις καὶ διαδικασίες κατὰ τὴν λήψη τῶν ἀποφάσεων. Οἱ κυριώτεροι λόγοι τῶν σοβαρῶν αὐτῶν ἀδυναμιῶν τῆς δημοσίας διοικήσεως εἶναι ὁ ὑπερμετρὸς διοικητικὸς συγκεντρωτισμὸς, ἡ ἔλλειψη σαφοῦς κατανομῆς τῶν διοικητικῶν ἀρμοδιοτήτων, ἡ ἔλλειψη σύγχρονων μέσων καὶ μεθόδων ὀργανώσεως τῆς διοικητικῆς ἐργασίας καὶ τέλος ἡ ἀνεπαρκὴς ἐκπαίδευση τοῦ προσωπικοῦ τῶν δημοσίων ὑπηρεσιῶν. Τὸ πρόγραμμα ἔχει ἐπίγνωση τῶν σοβαρῶν αὐτῶν ἀδυναμιῶν τῆς δημοσίας διοικήσεως καὶ προτείνει σειρὰ μέτρων γιὰ τὴν ἄρση τους (βλέπε κεφάλαιο τοῦ προγράμματος «Ἡ διοικητικὴ μεταρρύθμιση»). Μὲ τὰ μέτρα αὐτὰ θὰ ἐξασφαλισθεῖ ταχύτητα στὴ λήψη καὶ ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων ἀπὸ τὸ κράτος, προσαρμοστικότητα στὶς μεταβαλλόμενες ἀνάγκες καὶ συνθήκες καί, τέλος, ἐλαχιστοποίηση τοῦ κόστους διεξαγωγῆς τῆς διοικητικῆς ἐργασίας.